

nyel adatott. Nemcsak Egressy Gábor adta ismert művészettel a czimzerepet, hanem a kisebb szereplők is kellő kegyelettel látszottak megoldani szép feladataikat. S az ily a legapróbb részletekben is összevágó játék tehetné a nemzeti színházat valódi mű iskolává és intézetté.

Csütörtök, okt. 24. „Bánk bán,” opera 4 felv. Erkelől.

Budai népszínház.

Molnár társulata egypár népszínművet oly jelesen szokott adni, hogy szinte kedvünk volna, belőle egy kis mustrát küldeni más színházakba. E kiválóan jól sikerülni szokott darabok közé tartozik a „Két huszár”, is, mely többszöri adatása után okt. 18. ismétmelegítés részvét mellett került színre. Okt. 19-én Balog István bohózatát, a nagyon jól ismert „Ludas Matyi”-t adták, csekélyzámú közönség előtt. Okt. 20-án ismét láthattuk a katonai főparancsnokság által nem rég betiltott „II. Rákóczy fogságát”, melynek újra színrehozhatóságát, mint halljuk, Molnár folyamodására, a helytartótanács eszközölte ki. Nem tudjuk miért, de az előadás ezuttal nem ment oly jól, mint máskor. Másnap ugyane darab ismételtetett. Mindkét alkalommal nagy közönség volt jelen. Okt. 22-én kezdték meg a Molnár által kitűzött 50 aranyra pályázó darabok előadását, „Az alföldi halász”, című, 3 szakaszos, népdalokkal és tánczszal egész az unalomig, spékelt népszínművet. Elmondhatjuk rá: „Requiescat in pace!” Nagy merészség volt az ismeretlen szerzőtől, hogy Szigligeti „Csikós”-ának ezen nagyon is együgyű kópiájával a pályázók sorába állt, színe hozni egy oly darabot, melyben nincs egyéb élvezhető, mint a népdalok, melyek azonban utóljára szintén unalmasá válnak mert kell, vagy nem kell, minden untalan rákezednek egy-egy nótát a darabban előforduló unalmas személyek. Ezuttal igen nagyszámú közönség sereglett össze, azon reményben, hogy élvezetes darabot látnak, de szépen csalatkozott. Ismételjük tehát: „Requiescat in pace!” Reméljük, hogy e darab szerzője az 50 arany csengésében nem fog gyönyörködni, s hogy többi pályatársai el fogják feledtetni a mai kísérlet unalmasságát. Okt. 23. „A fogház” s 24-én a „A szegedi kupecz” népszínmű adatott elő.

Szerkesztői mondanivaló.

5815. Szeged. B. Az „István bácsi naptára” már néhány héttel ezelőtt kapható volt, mint lapjaink hirdetései közt olvasható, 50 kr-ért. „Kakas Márton naptára”, mint halljuk, e napokban hagyja el a sajtót. Gírókúti „Országos nagy naptára” csak a jövő hónapban lesz kapható. A megrendelések Landerer és Heckenast nyomdájába utasítan-

dók. Egyébiránt ezekről bőven értesít hirdetői rovatunk folytonosan (a Politikai Ujdonságokban).

5816. Hatvan. N. N. Az nem elég, hogy: „N. N.” Az ily cikkek tudunk kell a szerző kilétét.

5817. Kecskemét. H. J. A jeles cikket vettük. Rajzaink e napokban készülnek el s akkor a közlést semmi sem akadályozandja.

5818. Debreczen. K. P. A kérdéses művet nem ismerjük; szívesen vesszük. Puresa, hogy épen e napokban juttott kezünkbe Petőfinek egy diákkori csinos fordítása (Schiller egyik legnépszerűbb költeménye után), melyet elég érdekesnek tartunk arra, hogy közlebb szintén kiadjuk.

5819. Szomorú napjainkban. Nem kérünk többet ezen fajtából. Nem a „napok” szomorúak ott, hanem a versek.

HETI NAPTÁR.

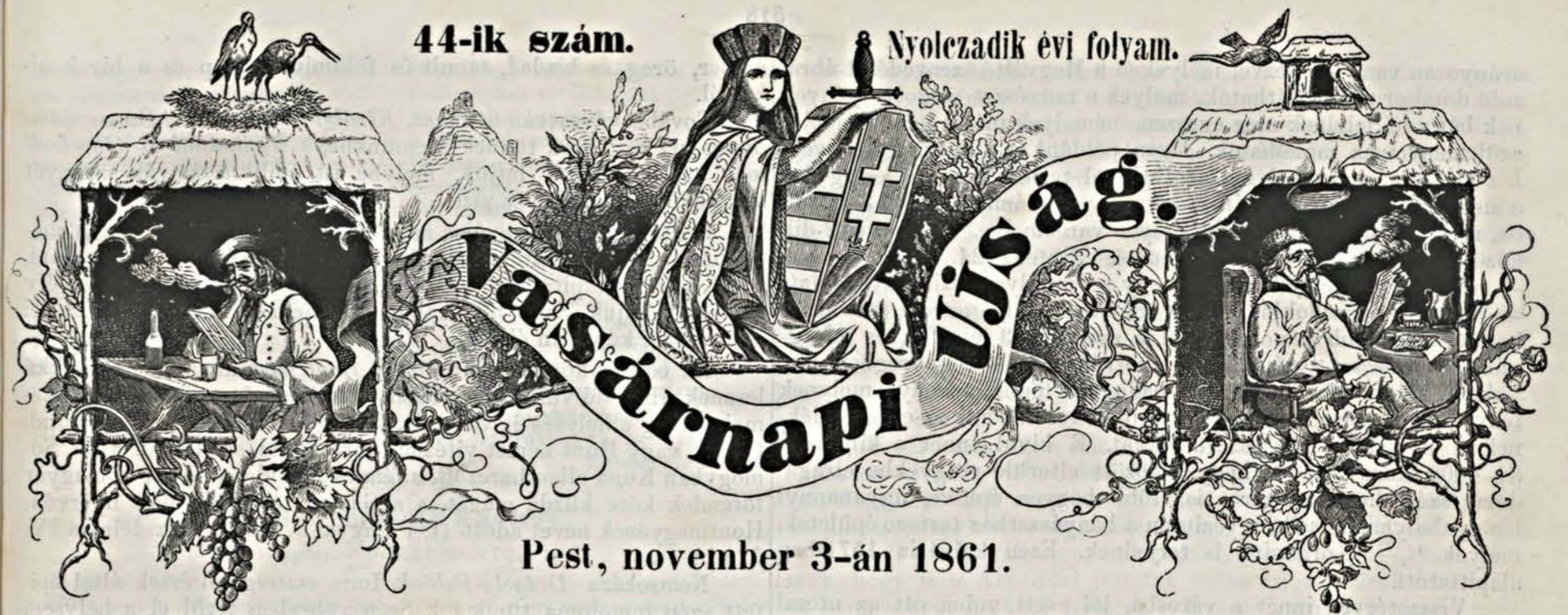
Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Okt. — Nov.			Okt. (6)		March.		
27 Vasár.	F 23 Sabina	F 22 Sa	15 A 18 Lucz	6 38	4 52	23 Templ	11 55 1 34
28 Hétfő	Sim. és Juda	Sim. Jud	16 Longinus	6 39	4 50	24 (fert.)	1 57
29 Kedd	Zenobius	Narcis	17 Oesás pr.	6 39	4 49	25	1 9 2 20
30 Szerda	Klaudia	Lucanus	18 Lukács	6 40	4 47	26	2 26 2 43
31 Csütör.	Farkas püs +	Ref. em	19 Joel prof.	6 42	4 46	27	3 47 3 6
1 Péntek	Mindszent	Mindsze	20 Arthem.	6 43	4 44	28 Ariel	5 9 3 33
2 Szomb.	Hallott. eml	Tobiás	21 Hilár	6 45	4 43	29 9 Sab	6 34 4 6

Holdnegyed: ● Ujhold 2-án délutáni 5 óra 19 perczkor.

TARTALOM.

Pestről a középponti Kárpátok felé és vissza (folytatás, képpel). — Nap lealdozásakor. Fejes István. — A hővmérő. (Vége.) Zsindely István. — Csomagszállítás légnyomás által. (Képekkel). — Egy vidéki levelező kirándulása. — A debreczeni kastély. (Folytatás.) Jókai Mór. — Erdélyi magyar levelek a XVII-ik századból. (Folytatás.) — Tárház: Révay Miklós emlékszóra ügyében. — Szózat a budai magyar népszínház ügyében. — Egy magánlevél Deák Ferencztől. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Tűr nejenek válasza a magyar hölgyekhez. — Sakkjáték. — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert : (lak. magyar-utca 1. sz.)

Pest, november 3-án 1861.

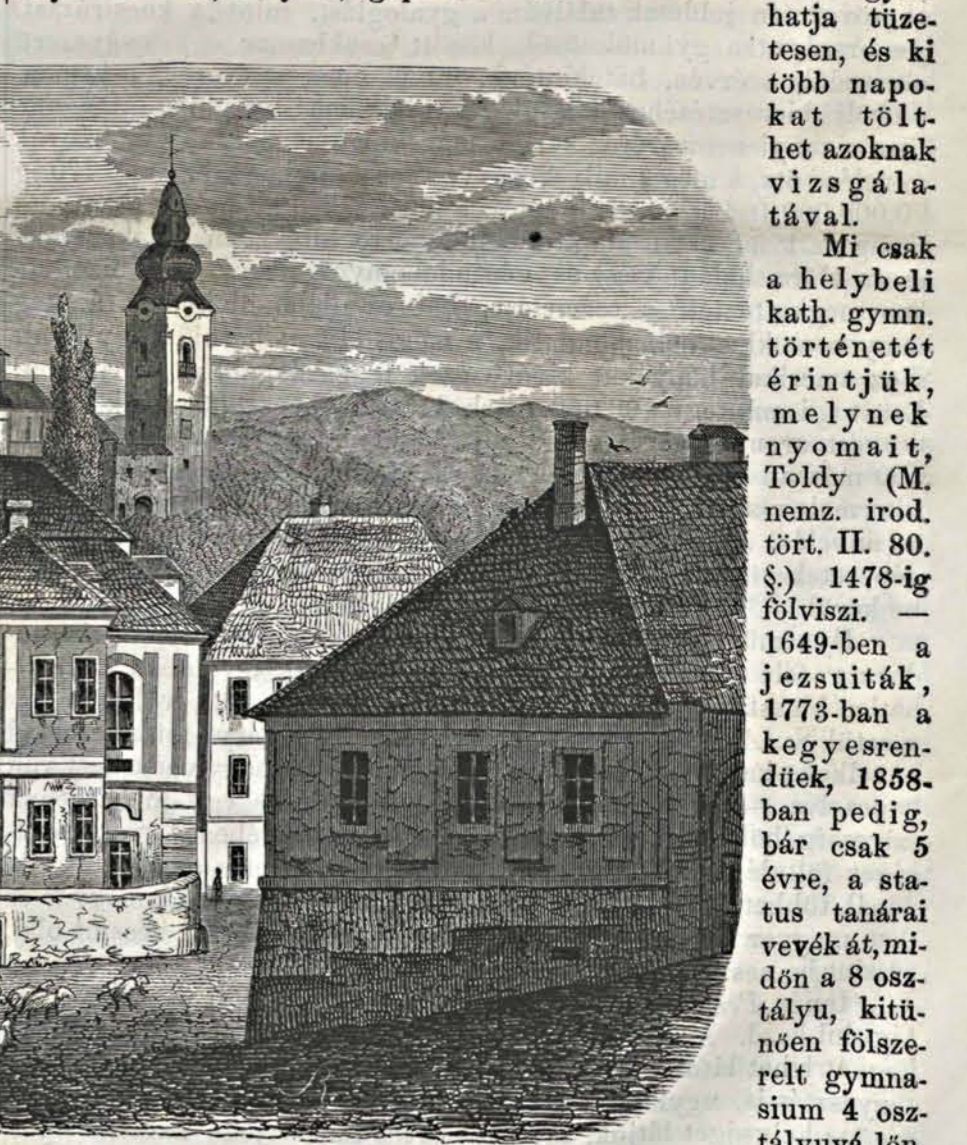
A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1/3 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Pestről a középponti Kárpátok felé és vissza.

Selmezcze beérve, a több hegyen épült város eleinte görbe azután elég egyenes és széles, de mindig lejtő utczáin meglepőleg szép, sőt 2-3 emeletes házakat is találunk, melyeknél az a sajátos, hogy a tulsó végükön közönségesen földszintesekké válnak, s így történik hogy földszintes kapunál bemenne, első vagy második emeletben találjuk magunkat s az első emeletbe akarván jutni, lépcsőkön lefelé kell mennünk, mi az alföld síkságaihoz szokott ember ajkaira mosolyt és egy kis zavart hoz. Kellemetlen benyomást tesz azonban a városnak fölötté rosz, tán még mult századi kövezete, de Sz. Háromság oszlopa a város műzlésének becsületére válik*). Itt eszünkbe jut Pest városnak szobrokban szegénysége, tán fukarsága, mi Pest téreit s utczáit csakugyan prózáivá teszi. De tán másképp lesz ez ezután a gazdag Pesten! s

nem maradandnak a tervek csak papíron! — Selmezc egyházi közül — milyen 5 van — építészetre nézve egy, régiségre nézve több, és a régi vár érdemel figyelmet.

Selmezc egyéb ritkaságait, u. m. bányaiparával szoros viszonyban álló világhírű intézeteit, válogatott gyűjteményeit, nagytekintélyű tanárait, bányáit, gépezeteit stb. csak szakember tárgyalhatja tüzeten, és ki több napokat tölthet azoknak vizsgálataival.

Selmezc régi vára.

Mi csak a helybeli kath. gymn. történetét érintjük, melynek nyomait, Toldy (M. nemz. irod. tört. II. 80. §.) 1478-ig fölviszi. — 1649-ben a jezsuiták, 1773-ban a kegyesrendűek, 1858-ban pedig, bár csak 5 évre, a status tanárai vevék át, midőn a 8 osztályu, kitűnően felszerelt gymnasium 4 osztályuá lön. Ezen tanintézetben is újabb időben a szláv, később a német nyelv hozatott be. Ifjuságának száma szintén csekélyre olvadt le. A még néhány órai itt mulatást, egy kirándulásra használók, t. i. az országzerte híres kalvária megtekintésére. Ez a várostól egy keletnek fekvő és kúpalaku különálló hegyen van, melyhez két hosszú hársfa-folyosó vezet. Közbe-közbe a 24. sz. állomás

*) Hallomás szerint 60,000 ftba került.

Évnegyedre Két lap együtt!! Fél évre 5 forint.
Előfizetési fölhívás

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
1861-ik évi utolsó negyedére.

Előfizetési föltételek:
(Buda-Pesten házhoz hordatva, vagy postai bérmentes küldéssel)

évnegyedre, azaz : október—decemberre 2 ft. 50 kr.
félévre, azaz : október—mártiusra 1861—1862 5 „ — „

Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldány.
A pénzek bérmentes küldése kéretik.
Az 1861. évi II. félelvi folyamból teljes számu példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala Pesten,
egyetem-utca 4-ik szám alatt.

arányosan van elhelyezve, melyeken a Megváltó szenvedését ábrázoló domborművek láthatók, melyek a művészet szigorú igényeinek bár nem felelnek meg egészen, némelyek mégis jeles gondolat szüleményeinek mondhatók. Ilyen például az Údvizítő által véghez vitt lábmosás, melynél az ibrikből természetes víz csergedez a medenczébe. Ilyen a három ajku hívek számára épült 3 kápolna, mely fokozott magasabb helyen emelve. Az első és 2 dik között van az ugynevezett sz. lépcső. Mintegy 24. födött lépcsőn — melynek mindegyik közepén egy sz. ereklye díszlik íveg alatt — juthat a zarándokló a 2 dik kápolnába. Legnevezetesebb azonban a legfelsőbb kápolna, hol a szokásos 3 feszület, és a Megváltó sirja becses ásványokból rakott hegyen és hegyüregben vannak. E fölött emelkedik két bádoggal födött torony, melynek fénke a napsugarakkal mintegy vétkelődve hirdeti az egész vidéknek a megváltás nagyszerű titkát. E kívül innét a kilátás a 3—4000 lábnyi magas hegyek között elterülő völgyekbe elragadólag szép, honnét a város is, több hegyen épülve, ugyanannyi hangyabolyok látszik, ugyszintén a bányászathoz tartozó épületek, melyek $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ órányira is terjednek. Ezen kalvária 1571-ben alapított.

Visszatérvén innét a városba, jól esett volna ott az utcai kivilágítás, míhöz azonban Selmec különben művelt, és azért a társalgásra igen hajlandó lakosait nyáron át, úgy látszik, szoktatni nem akarják, mivel részint komolyabb tudományokkal, részint a bányászati terhes munkájával foglalkoznak, melyre ez utóbbiakat már reggel 3-órakor fölkeltek, a kovácsoláshoz hasonló sajátságos érzésláma által. Kora nyugalomra követők a városiak példáját, korán reggel mi is háztűzhelyeinkre sietendők.

XVI. Pest, 1860. sept. 14-én. Itt érem, bár nem innét írom utirajzaim befejezését. Selmecet — melynek utcai már korán zsiibongnak a bányákba siető bányászoktól — mi is korán hagytuk el, következő jobbnak találván a gyaloglást, mint a kocsiúrat. Az országutra gyümölcsösök között csakhamar egy nagyszerű olvaszdához értem, betekinték, mivel épen az ércnek a keményebből kieresztéséhez készülének. Istenem! gondolom magamban, mennyi nemes érc került már ki e kemenczéből a bányák művelése óta, s mégis mily kevés van forgalomban! 1740—1770-ig 70,000,000 ft áru került innét és a környékből a kincstárba. Azóta pedig az 1760. körül alapított világszerre híres bányászakademia és az előre haladt vegy-és géptudományok utmutatása bizonyosan megkettőzteté a termelést, bár ez újabb időkben aránylag nagyon csökkentek mondatik, s mégis elmondhatni, hogy Úralt s az amerikai bányákat kivéve ezek leggazdagabbak a világon! Ezüst t. i. mintegy 100,000 mark 21 ftjával, és 800 mark arany 80 vert aranyával véve, mintegy 3,000,000 fnyi értékű lesz az, 500 mázsa termelt ezüst és 4 mázsa arany. Megjegyzendő, hogy a termelt réz, ólom stb. szintén jelentékeny értékű, továbbá, hogy a művelés mintegy 10,000 embert foglalkoztat, s a tömérdek gépezetek tűz és víz általi működésben tartása roppant költségre kerül.

Ilyenmó, s az „auri sacra fames“ és a „nervus rerum gerendarum“ féle elmélkedéssel hagyók el honunk e valóban kimeríthetetlen kincstárát, s rövid órai utazás után egy szűk völgyön keresztül *Sz. Antalra* érkezünk, hol Koburg-Koháry, műkincsekkel bővelkedő kastélyát, melyhez pompás angol és nagy vadaskert van kapcsolva — nézők meg a főügyelő tisztség és egy jó barátunk szívességéből. A főuri nemes izlés egyszerűségében a nagyszerűséget föltalálhatni. A régiségvár kevés, de becses darabokat, de annál többet számlál a képtár, mely a magas család magyar és nem magyar őseit, és a jelenlegi fejedelmi rokonokat részint olaj, részint becses rézmetszetekben tünteti elő.

Innét *Prencsfalu* a legközelebbi helység, hol a völgy már tágulni kezd. Azután *Németi* tót falu következik, hol már szőlőhegyet lehet látni, a szelidebb éghajlat jelvényét, hol a gyümölcsenyésztés is, ugylátszik, nagyban üzetik. *Teszér* és *Terényen* túl *Gyűgy* helységet látjuk, melynek *Mére* felé terjedő határán mintegy 14 kén- és iblantartalmu forrás hasztalanul várakozik egy fürdőintézet szervező vállalkozóra. Közönséges nevük büdös- és kősvényforrás, mely népies név hatásukat hirdeti. Fűrdőre pedig 19° R. hőfokuknál fogva is alkalmasak lennének.

Hosszasb nélkülözés után végre *Egely* helységben magyar kis községre akadunk. Gyermeteg öröm fogja el a keblet, midőn több hétig tartó vándorlás után ismét magyar hangot hall az

ember, öreg és kisdéd, tanult és földmivelő, pap és a hívek ajkairól.

Tovább folytatván utunkat, *Királyfalván* és *Felső-Szemeréden* díszes uri kastélyok tűnnek szemünkbe, s *Tompánál* és *Gyerknél* már az Ipoly vizét látjuk, melybe itt omlik a bányák szennyét magával hordó Selmecz vize.

Ezután *Ipolyságh* nyájas nagyterén találjuk magunkat. A megyeház, s a plébániatemplom figyelmet gerjesztenek, de hajdani, 1268. körül alapított premontrei prépostságának vajmi csekély nyomát találjuk. Szép birtokainak jövedelmét most a besztezei és rozsnói káptalan élvezi.

Az eddigi kövér szántóföldek *Hont* határában homokosakká lesznek. Hajdani várának nyomait hasztalan keresik az utas szemci. Pedig e helység is vár volt, kétségkívül azon főrangú Kund, Chunt, vagy Hunt német vitéznek birtoka, ki sz. István alatt Somogyban Kupa ellen harczolt, s fényes tulajdonai által a magyar főrendek közé küzdé magát, s a Garam táján birtokot nyervén, Hontmegyének nevet adott. (I. Palugyai J. Magy. orsz. leírása IV. 520 l.)

Nemsokára *Drégely-Palánk*, Imre esztergomi érsek által épített szép temploma tűnik fel. Szép völgyben terül el a helység, (melyben 1000 lakosa magyar), melyben hajdanában a törökök faerődöt állítottak, mitől nevét is nyeré. Előerde volt ez a helység háta mögött emelkedő hegyen levő *Drégely* várnak, melynek romjai már a távolban láthatók. Itt örökíté nevét Szondy György hőseleki vitézsége s még hősiebb halála által 1552-ben. E honszelem-szülte hősiség bámulatra ragadá Ali basát is, ki tetemetét a szomszéd hegyen katonai díszszel temetteté el, sirjára lándsát és zászlót tüzetvén emlékül. S ime e sirt fogják Hont lelkesült fiai és leányai emlékekkel díszesíteni, 300 év lefolyta után. — Ki építé e várat? nem tudatik. 1330-ban Miklós honti főispán volt egyszerűsmind „castellanus de Dragul“ (Uj. Magy. Muz. 1860. VII. füzet.) 1436-ban az esztergomi érseknek adományoztatott, 1439-ben, és a mohácsi vész után megerősített. 1552-ben török kézre jutott, melyben 40 évig synylódott, midőn Pálffy Miklós, a hős, szabadtá meg a török hatalom alól.

Innét nem messzire esik *Hont* határhantja, s *Nagy-Oroszina* már *Nógrádban* vagyunk. Lakosainak ősei Kálmán által ide telepített oroszok voltak, kik azonban mind megmagyarosodtak. Tovább haladva ismét Rétságra, Vácra, s a szép Pestre térünk vissza. hol hazánk keleti részén, mi onnét is kitetszik, hogy amatájakon az épületek a falukon is nagyrészt kőből valók, míg a keleti részeken nem ritkaság fatemplomokkal találkozol. Tapasztalók, hogy e szepesi Kárpátok sokkal érdekesebbek, mint például Marmaros égbe nyuló hegyei, míg ezek t. i. nagy tömegeket képeznek, addig Szepes ormai nyulánk óriásokként magasra rögtön emelkednek, és tavakkal — víz-esékekkel változatosságot mutatnak, mi az érintett hegyeken hiányzik. De egy előnye van hazánk keleti részének, az t. i. hogy keleten nemzetiségünk nagyobb tért foglal el, bár szintén sok idegen elemelőt környeztetik. Adja az égt, hogy az ipar hajnala fölviradjon hazánk minden virányain egyaránt, mert csakis úgy leand tejjel mézzel folyó országunk az egész nemzetnek paradicsomává, melyért élni s halni annál edesebb: mind becsesebb lesz a honfi, tiszteltebb a nagy külföld előtt. — *Jancsik Ede.*

Sötét nagy volt . . .

Sötét nagy volt az éjszaka . . . Fényesebb lett a tulvilág —
Lehullottak a csillagok; . . . Sötétebb lett nekünk az éj;
Oh ha látnám, a tulvilág, . . . Szellő kelt az éjszakában,
Azoktól mily szépen ragyog . . . Ezt suttogá: reméj, reméj!

Sötét nagy volt az éjszaka . . . Sötét nagy volt az éjszaka . . .
De láttunk milliónyi fényt, . . . Csillaginkat se láthatánk;
Mely — bolygóútként — elásott . . . Irig felhő eltakarta,
Kincstől felszállt s eltűnt megint . . . Villámokat szórván reánk;
Honszerelém! elásott kincs . . . De jött a vész, jött a vihar,
Valál szívünk közepében; . . . Szétfoszlott a felhő legott;
Lángod csak titkon röpkedett . . . Túl a felhőfoszlányokon,
A rémekkel teljes éjben. — . . . Megláttuk a sok csillagot . . .

Sötét nagy volt az éjszaka . . . Sötét nagy volt az éjszaka . . .
Már azt hitték, vakok leszünk; . . . — Kakasszólt az éjszakában;
De nem levénk, — a sötétben . . . Kakasszóra szép pirosló
Folyton égett szövétnékünk . . . Hajnal kelt a láthatáron;
Szövétnékünk ott világlott . . . Piroso hajnal! fényugárod
Tiszta fényvel — rónán, bérczen, . . . Festi már a bérczek ormát;
Honleányok sóhajában . . . Ninesen éj, bár hajnalunkat
Honfiak bús énekében . . . Most is fellegek takarják! —
Várady Gusztáv.

A debreczeni kastély.

Regény. — JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

A most érkezett lovag ezen nagyon nem nyájas észrevételre kezdett fesszengeni helyén, mint a ki szereténd mindjárt Brennst játszani a kivont karddal; hanem bíró uram megnyugtató őt, esendesítőleg intvén felé kezével, s egyszerűsmind megfelelvé syndicus uramnak:

— Bölcsen tudom, mi vagyok a statutumokban; hanem tesék csak fölítani a jegyzőkönyvet, de dato trigesima prima Augusti, anno Domini 1606 ról, ott majd megtetszik találni a tanácsnak azon dekretumát, hogy a midőn katonai ügyekről forog fenn kérdés; öt vagy hat hadnagy köztünk lehessen a „törvényben“.

Ez volt az, a mitől legjobban fáztak a körültekintő urak. Ketten-hárman süvegeik után kezdének nyulni; ősi szokás levén, hogy ha a tanácskozás vagy zajossá talált lenni, vagy oda nem tartozó idegen elemek vegyültek a terembe, vagy ha a leszavazott kisebbség fel akarta forgatni a többség határozatát, olyankor a tanács tagok föltették fejükre a süveget, e szóval „most már nem tanács-ház, hanem kocsmá“, s a mi azontul történt, az megszünt hivatalos színnel birni.

— A ki süvegét felteszi, votumát veszti; szólt szárazan Keresztszegi uram, ki nagyon is bizonyos volt arról, hogy nézeti többséggel birnak a tanácsban. Most már, ha kívánják kegyelmeitek, elővehetjük Igyártó Mihály uram ügyét.

— Most már! dohogott süvege mellől Káva uram, minekutána a fejedelmé hadnagya itt ül közöttünk, a kit kegytelenek vagyunk respectálni. Az pedig még előbb bebizonyítandó volna, hogy vajjon katonai ügy-e Igyártó uram dolga, vagy sem.

— A ki fegyverrel ment a tábora, s onnan fegyverrel megszökött; sőt még a többi banderisták is hazajövetelre izgatta.

— Mi nem küldtük a bandériumot a tábora azért, hogy ellenség elé állítsák, csupán az élelmi szerek őrzete és kisérgetése végett; a mint őket csatára akarták tenni, szabadok voltak a hazajövetellel.

— De ők azt nem tették; Igyártó egyedül jött haza.

— Nem tették, mert félték a hadi regulától; de Igyártó uram példát adott mindenkinek, hogy mikor a vezérek törvényteleniséget kívánnak, akkor nekik ellent kell mondani.

— No az ugyan szép lenne! kiálta közbe, boszus nevetéssel Zólyomi Dávid.

— Meddő vitakozás ez! szólt kategorikus hangon Keresztszegi. Ellenség előtt állunk, akkor katonatörvény határoz. Köszönjük meg, hogy Igyártó uramat mixta-commissió ítélheti el; mert bizony mondom, ha hadi-törvény elé állítják, akkor gonoszabb sorsa lesz. Hozzák fel a rabot!

A porkoláb és négy darabont sietett a vádlottért, kit néhány percz mulva a tanács elé kísérték.

Igyártó uram kisdedtermetű, szelid felemás képű ember volt; arczán azt a sajátságos bátorság kifejezését viselve, melyet újabb időkben politikai bátorságnak neveznek. Nem a csaták hős elszánt-sága ez, hanem azzal igen közel testvér, a békehirdetés merészsége háboru idején.

A kisdéd férfi kezei és lábai, nagyobb mutogatás kedvéért, még meg is voltak lánczolva; pedig bizony különben sem futott volna ő sehová.

— Igyártó Mihály! szólt hozzá Keresztszegi, kemény, szigoru hangon; kegyelmed azzal vádolhatik, hogy a tábor engedetlenül elhagyta, s a bandériumot is hasonló tette biztatta. Ezért állított elénk, hogy adja elő okait, miért cselekedte ezt; mentse magát, ha tudja; ha nem mentheti, viselje ítéletét.

Igyártó végig mosolygott előtte ülő tisztársain, mintha különönsnek tartaná, hogy azok most ő fölötté törvényt tartanak. — Azután bátran, szilárdul szemébe nézett az elnöknek, s szólt, mint következők:

— Nemzetes, másodbíró uram: tudjuk azt nagyon jól mindaketten, hogy nem az én vétkekről, vagy a kegyelmed haragjáról van most szó, hanem városunk lételéről vagy nem-lételéről. Nem vagyok én az a csunya gyáva ember, a ki elszalad a csatarendből, mivel hogy a börtön félti; nem is érdemelem meg, hogy miattam azt mondják városunkról, a mit annyiszor hánynak elénk a délezeg hajdu szomszédok: „Ti debreczeniek nem törődtek az ország bajával, ti nektek csak arra van gondotok, hogy jó nagy hasat neveljete, ti nem segítetek sem a császárt, sem a fejedelmet; akármelyik győz, az ti nektek mintegy, csak ti jól legyetek lakva; nem is hiszszük, hogy ti is Árpáddal jöttetek volna ki; a tatárok felejtettek itt benneteket; azokból lettetek.“ Nemde nem kegyelmed mondott e ilyeneket szemünkbe kegyelmes Zólyomi Dávid uram?

— Né! Még ő fog perbe engem! kiálta fel, levett sisakjára ütve a lovag, gunyosan.

— A vádat sokszor és régen halljuk már: „Debreczen nem vesz részt a háboruban.“ Igaz, de nem azért, mintha Debreczen fiainak öklében nem jól állna a kard, hanem azért, mert a hadba elegendés Debreczen missiójával homlokegyenest ellenkezik. Micsoda Debreczen az országra nézve azon a ponton, a hol áll? Egy olyan szerencsés neutrale terrenum, mely minden hadjárásan kívül esik. Elég messze van Béctől és Budától, hogy sem a basák, sem a jezsuiták által ne háborgattassék. Ez Istentől megáldott helyzetében kisdéd köztársaságunk a békés jóllet árnyéka alatt asyllumul szolgál a hazai tudományoknak; Rómája, Jeruzsálema a tisztított hitvallásnak, hol az üldözött menedéket talál, hol a szegény lelki és testi táplálékot nyer, hol az Ur templomának legerősebb községi f. kszik. Bölcs elődeink mindenha jól ismerték, csekély, de hatalmas köztársaságunk becsét az egész magyar hazára nézve, s megelégettek azzal a dicsőséggel, hogy a lelkieben „erős városunk“nak neveztessek városunk; nem ohajtottam annak harci nevezetességet szerezni, mint kijutott kegyelmek Kassának és Eperjesnek. De ha akartak volna is ilyesmit, módjukban lehetett-e az. Kegyelmed Albisi Zólyomi Dávid uram, katona-ember; megítélheti, mit csinálna akkor, ha Debreczen ostromló ellenségétől kellené védelmezni? Egy várost, melynek két mérföld a kerülete, s nincs egyebe a betövískelt ároknál, s tizenkét sárból és fából épült galambdűc-forma őrtoronyból, melynek nádfedelű házaát a legelső bedobott tüzes galacsin porig égetheti, mely körül mérföldekre nincs egy hegy, nincs egy folyó, a minek a hadsereg neki vethesse a hátát, melyet minden oldalról megkerülhet, elzárhat, körül foghat az ellenség, melyben negyvenezer lélek lakik, a kiket, ha az utak elzáratnak, két hét alatt ki lehet éhezteni. És ezzel a várossal akarnak kegyelmeitek háborut viseltetni? Nem cselekesznek-e kegyelmeitek akkor épen ellenkezőt bölcs országnagyaink kijelentett szándokával? Nem fogják-e fel kegyelmeitek dicső emlékü Török Bálint atyánk ohajtasát, ki e nagy várost egészben reformálta? Nem látják-e, hogy fejedelmek ide küldözék alapítványait, nem sánccok és várfalak, hanem iskolák és templomok építése végett; nagy hadvezetőink az elfoglalt ágyukból harangokat öntettek, azokat ajándékozá a mi városunknak, s most mi e harangokat újra ágyuknak öntessük-e, s arczul verjük, a mit ők bölcsen elintézték.

Zólyomi Dávid türelmetlenül kezdett zörögni kardjával az asztal alatt.

— Nagyon jól értem kegyelmed haragját, Albisi Zólyomi Dávid uram; s azt is hallottam kegyelmedtől szemrehányásképen, hogy Debreczen két oldalra sántikál; a németek is ad harácsot, meg a magyarnak is. Igaz, uram, hogy megvan e szomorú helyzetünk, de a mi bajunk az, nem a kegyelmeitek; akármennyi eleséget, zenát, gabonát, marhát, lisztet és szekeret parancsolkunk kegyelmeitek fölünk, azt mi mindig bőven kiszolgálhatjuk. Mit aggat kegyelmeiteknek az, ha másfelől a szathmári, nagy-kállói, székelyhídi német generalisok is megsarczolnak bennünket, meg a nagyváradi és szolnoki basákat is keservesen tápláljuk? Kedvesebb

lenne kegyelmetekre nézve, ha ezeknek ellenállnánk, lehangyunk városunkat perzseltetni tőlünk, s akkor aztán kegyelmetek sem találnának nálunk vigasztalást. Nem sokkal bölcsőbb volt-e az tőlünk mindenha, hogy fegyver és erőszak helyett védtük magunkat szép szóval és keserű fizetéssel.

(Folyt. következik.)

A kínai színészet.

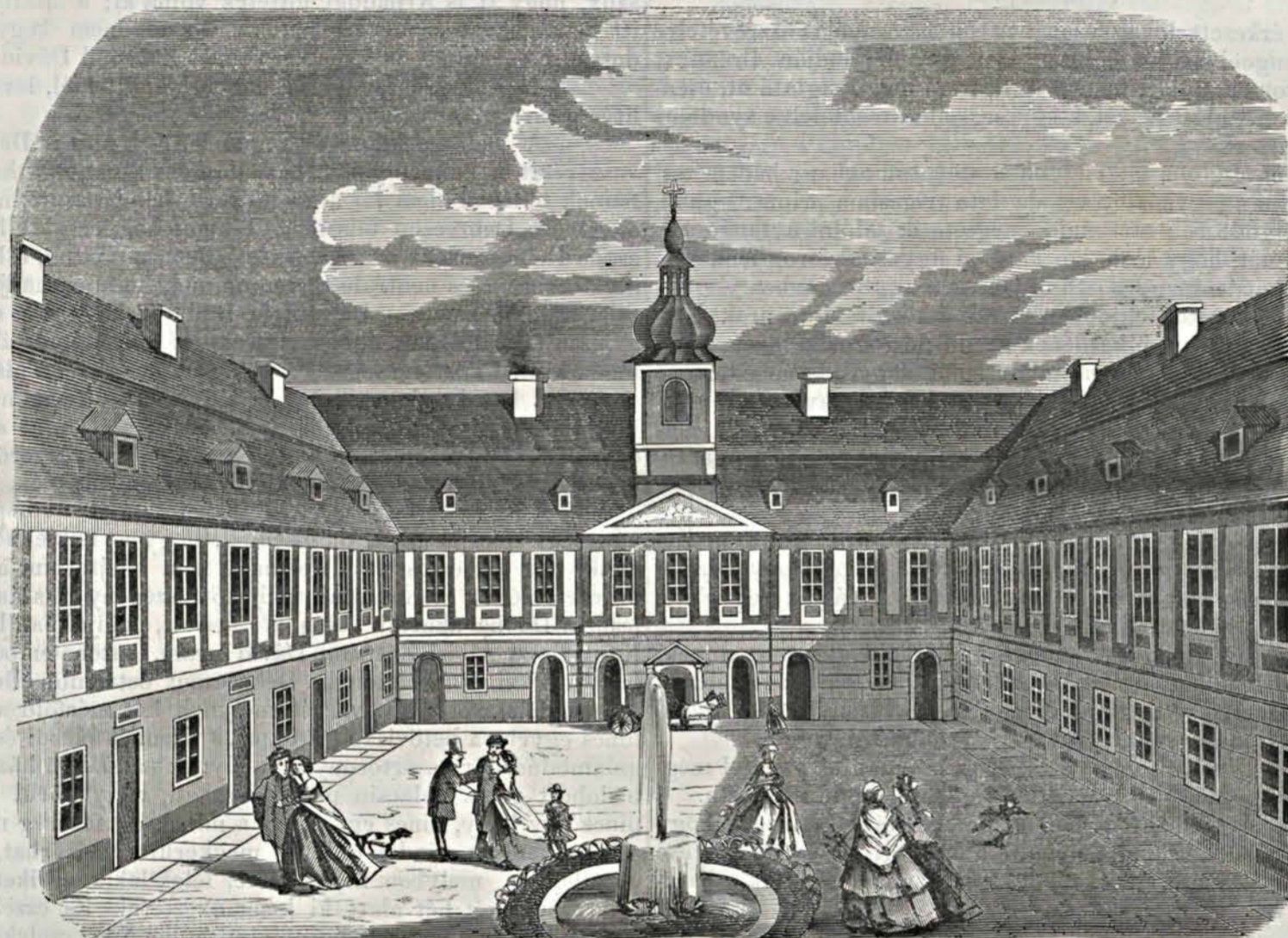
A kínai kormány nem rendeztet ugyan államköltségen nyilvános játékokat a nép számára, mint ez hajdan Rómában történt; mindamellett a színészet ügyét annyiban támogatja, a mennyiben megengedi, hogy minden utcában színházat építhessenek s a szükséges költségeket általános aláírások útján szerezhessék elő.

A kínai színházakat, habár a lakházaknál nagyobbak is, nagyoknak mondani épen nem lehet, és sem állandóság, sem költséges fölszerelés által nem tűnnek ki. Főalkatrészük bambuszpad és gyékény, amabból a gerendázat, az utóbbitól a falak és a tető építvék.

Épen oly szerény és egyszerű a belső fölszerelésük is. Főlemelt deszkakáhlvány képezi a színpadot, mely előtt a zenekar ül, s a színpadot durván bemázolt pa-piros- vagy gyékényfal — mely hátterül szolgál — választja el a ruhahatártól. A közönség számára durva padok vannak felállítva, míg a vagyonosabbak saját székeket tartanak. Képzelmünk ehhez még egy pár deszkabódét a pénztárnok és jegyszedszámára, s egy kínai színháznak mind belsőjéről, mind külsejéről tökéletes fogalmunk lened.

Színfalak s egyéb jeleneti készletek nincsenek. — A közönségre van bízva, hogy képzelő ereje segítségével odagondolja a különféle jeleneteket, melyeknek jelzése épen oly eredeti, mint egyszerű. Ha péld. egy tábornok valamely távolabb fekvő tartományba küldetik, akkor az egyik kezében kantárszárral, a másikkal ostorral jelenik meg, s fülrepszó mellett, ostorával pattogatva, a színpadon 3—4-szer föl s alá jár, azután megáll és tudtára adja az érdemes publikumnak, hogy rendeltetése helyére szerencsésen megérkezett.

Azonban egy dologban felülmulnak bennünket a kínaiak: a ruhakészletben. Hihetlennék látszik, s mindamellett tény, hogy a legkisebb színházban is oly gazdag ruhatarra találunk, hogy a sok nehéz selymen, arany- és ezüsthímzésekben szemünk száánk eláll. Majd minden komoly kínai színmű tárgya a történetből van merítve, s a tatar uralom előtti időben játszik. A jelmezek hű másolatai az akkori időbeli viseleteknek, melyek a nőknél csaknem változatlanul fennmaradtak, a férfiaknál azonban tetemes módosításokon mentek át. Majd minden, ily fajta drámákban szereplő egyének arcukat többé kevésbé fehérre mázolja be, a mi onnan veszi eredetét, hogy ezen arcfestés a tatár idők előtt a rangkülönbség külső jelezéseül szolgált. Minél fehérebbre volt színezve valakinek arca, az illető annál magasabb rangú volt. A kínai színészek a nép legalsó osztályába tartoznak. Körülbelül 500 év előtt a birodalom egyik tartománya fellázadt a császár ellen. A lázadók legyőztetvén, büntetésül mind ő előttük, mind utódaik előtt örök időkre el lön zárva az út bármely államhivatalra. Szintügy tiltva

Sz. Antal kastély, Seinecz mellett. (Koburg herceg birtoka.)

volt nekik, az irodalmi versenyekben résztvenni, melyek azon tájt Chinában divatoztak; sőt még életpályát sem szabad maguknak választani, hanem csupán gyalog hintósok, házalók, borbélyok és színészek lehetnek, míg ne-jeik házasságszerzéssel foglalkoznak. El lehet tehát gondolni, hogy művészekről szó sincs e színészek közt, habár mindig találkozik köztük egy-két igen ügyesen játszó.

De maga a kínai dráma sincs arra hivatva, hogy nagy művészeket képezzen. A drámairodalom Chinában igen erősen van ugyan képviselve, s néhány jelesebb mű különböző időkbelől angol és francia nyelvre is le van fordítva; de a költői termékek nem emelkednek fölül a középszerűség színvonalán. Habár szomorujátékaik külsőleg nagyon hasonlítanak a régi görögök hason műveihez, belbecsökre nézve azonban mélyen alatta állnak Sophokles, Aeschylus vagy Euripides tragédiáinak.

A kínaiak semmi határozott különbséget sem tesznek a tragédia és vígjáték közt, e különbség inkább a darab tárgyából és a párbeszédéből tűnik ki. A tragédia közönségesen történeti, vagy hitregei jelleméről ismertetik föl.

A népek nagy érzékisége mellett természetes, hogy a műsorozat igen gazdag frívól és erkölcsstelen darabokban, ezek azonban nem annyira nyilvánosan, mint inkább egyes gazdag kéjenczek magánsházáiban adatnak elő. Ily alkalommal a rendező a legelőkelőbb vendégnek átadja a társasága által

előadni szokott darabok jegyzékét, s a vendég aztán tetszése szerint kijelöl egyet azokból.

Szólok Chinában nincsenek, minden színész könyv nélkül tudja szerepét, de ép azért egy-egy színház műsorozata csak kevés számú darabokra szorítkozik.

A legtöbb kínai dráma egy előjátékból s négy felvonásból áll, melyek azonban nem annyira a színpadon, mint inkább a könyvben vannak kijelölve. Az utasítások a színészek számára a szerepkönyvekben vannak nyomtatva.

Nők sohasem lépnek föl színpadon, ezek szerepeit mindig fiatal emberek adják, mint ez hajdan nemcsak Rómában és a görögöknél, hanem egész Európában divatozott.

A legtöbb drámát, névszerint a történetieket, előadás alatt a zenekar kíséri, előttük egészen ismeretlen módon. A zene e mellett mintegy erősítő eszközül használtatik, ha t. i. a szereplő valamely mondatnak vagy szónak nyomatékot akar adni, bizonyos adott jelre a zene ékteleen zajjal belé-harsan, s ez néha oly sürün történik, hogy a közönség több zenehangot hall, mint párbeszédet, s az európai fül ritkán bír annyi türelemmel, hogy az egész drámát végig hallgassa.

A zenekarban a lant és gitár nagy szerepet játszanak, melyek azonban csak három hurrall vannak ellátva, s nem az ujjakkal, hanem kis bambusz-pálcákkal pengettetnek. Vannak továbbá különféle hegedűk, vagy inkább bugrök két hurrall, többféle fuvolyák és bádokklarinetok; végre egy sereg dob, trombita és réztányér. A vonóhangszerek hurjai selyemből vagy drót-ból készítvék.

Az ezen eszközökkel előidézett hangokról nincs mit mondanunk; zene a mi fogalmaink szerint Chinában nincs. Ha egy dallamot végig hallgatunk, azt vesszük észre, hogy az folytonosan visszatér, s öszhangról szó sincs benne.

A hangszerek egyhangulag vannak hangolva, s legfőleg az egyik ugyanazon dallamot egy nyolczaddal mélyebben játszza, mint a másik.

Nincs semmi határozott hangnem, hanem a „Moll“ és „Dur“ folyvást változnak a darabban. Ép oly kevésbé ismerik a kínaiak a félhangokat, a hangtűzést (Kontrapunkt) és felosztásokat a zenében, s dallamaikban ránk nézve egyáltalában semmi vonzó sincs.

Az énekekben sem állnak magasabban. A kínai zene régiségénél s azon figyelemnél fogva, melyet Confucius annak művelésére fordított, azt kellene hinnünk, hogy e művészet Chinában idő folytán a tökély magasabb fokára emelkedett; azonban mint minden, ugy a zene is évezredek óta ugyanazon állapotban maradt. Ez annál meglepőbb, minthogy a műveltebb kínaiak igen tudják méltányolni a mi jobb zenénket.

Luczenbacher testvérek.

Mindenkor örömminkre szolgál, a gyakorlati életből és kivált képen népünk életéből mutathatni föl követésre méltó s tetterre buzdító jeles példákat.

Rég elismert igazság, hogy minél nagyobb virágzásban áll valamely országban a kereskedelem, — mely az ipar és szorgalom szárnyaiként tekinthető — annál nagyobb mértékben ismeri annak népe azt, hogy mi az a jólét. És ez nagyon természetes, mert a kereskedő pénzze tudja tenni télen nyáron a szorgalmas emberek munkáját, a pénz pedig azon bűbájos szer, mely az emberi kényelem] és jólét, a szellemi s anyagi műveltség alapját képezi.

Hazánknak régi nagy baja az, hogy az ország termékenységi képességéhez s munkerejéhez képest aránylag igen csekély lábón állott s mostanig sem fejlődött még eléggé ki a kereskedői, vállalkozói szellem, s ami kereskedésünk van, annak is nagyon sokkal csekélyebb része volt eddigé — olyan honpolgárok kezei között, kiknek mindennapi imádságukban ott vannak eme szent szavak: „Hazánknak rendeletlenül!“ stb.; mert vagyonosabb hazánkfiai sokáig épen nem törődtek sem kereskedéssel sem vállalkozásokkal az árendán kívül, s többnyire lenéztek minden olyan foglalkozást, amely után nem volt kilátás a tekintetes, nagyságos vagy épen méltóságos czimekre és a bakon parádézó zsinóros huszárra. — Ezen ferde felfogásnak aztán az lett a természetes következménye, hogy olyanok ragadták magukhoz áldott hazánkban a kereskedés és vállalkozás kincsekkel kecsgettető aknáit, a kiknek ezen szép ország „bölcsöjük“ nem volt, és akiknek nem is nagy okaik lehettek még ezelőtt 15—20 évvel azért törni magukat, hogy „majdan sirjok“ legyen; hanem sokkal jobb szerették annak zsirját arrafelé szivárogtatni, ahol ők inkább otthon érezhették magukat, és ahonnan

némi joggal nevezhették a magyar tétlenségét, rövidlátóságát. — Pedig tudja ezt ma már mindenki, hogy a milyen nagy mértékben emeli a közjólétet a honpolgárok kezei között levő virágzó kereskedelem, ép oly, sőt talán még nagyobb mértékben kell, hogy szegényítsen bármily termékeny országot azon természetlen helyzet: ha a kereskedelmi vállalatok haszna határain kívül gyűjtetik össze.

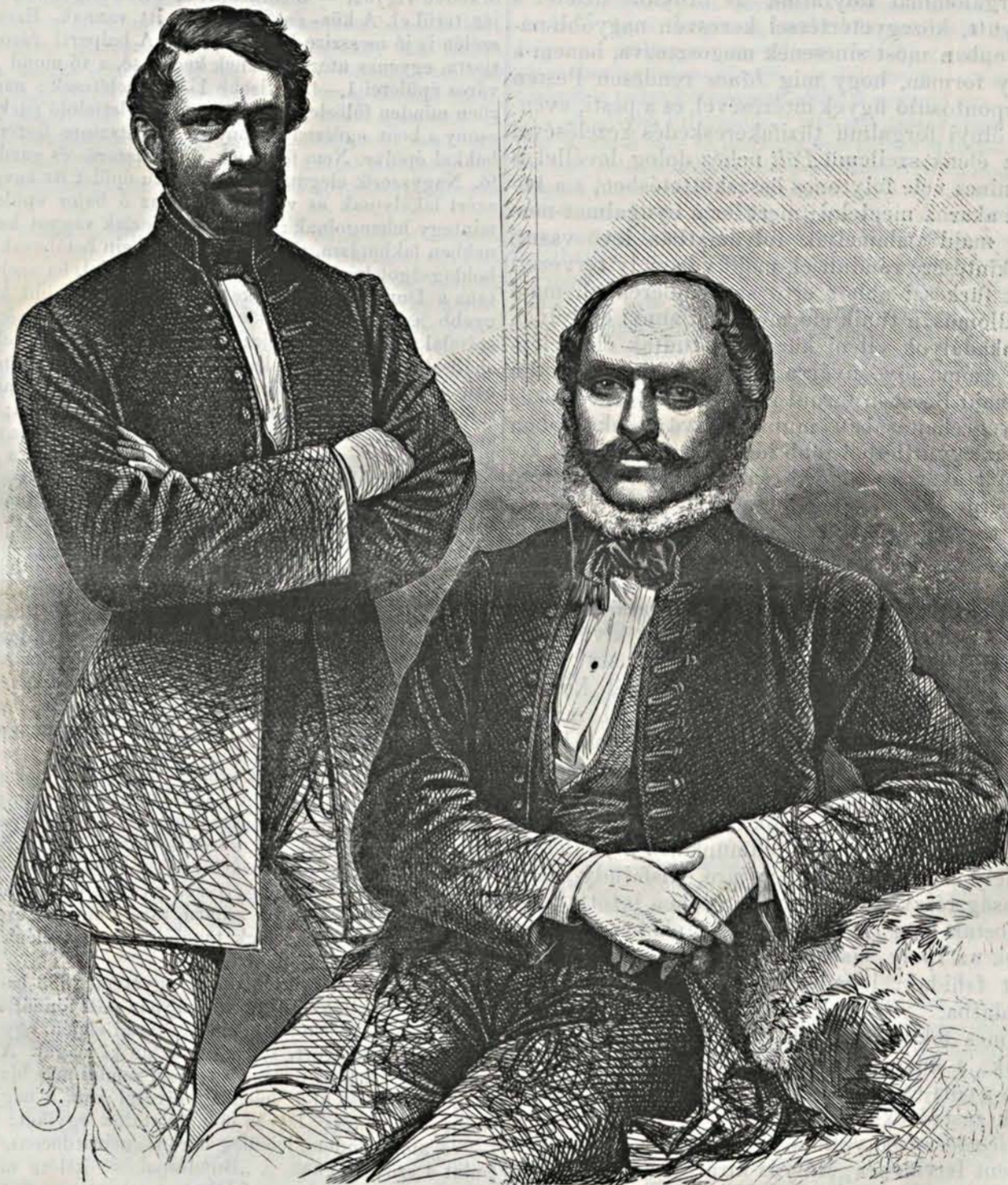
Hogy minálunk a legújabb időkig ily szomorú vala e részben a dolgok állása, az annál sajnosabb volt, minthogy most már bebizonyult, hogy a magyarnál alig bir bármely nemzet gyermeke több képességgel s életrevalósággal a kereskedésre is; — a magyar kereskedők becsületességének kiemelésére pedig csak alig pár éve, hogy felhozott ama tiszteletreméltó példát, hogy a magyar buza-kereskedők között sohasem fordult elő amolyan civilizált világbeli bukási eset.

Odajutottunk végre, hála az égnek, hogy tiszteljük az igazán szilárd kereskedő és vállalkozó hazafiakat, mint kik a nemzeti közvagyon és jólét leghathatósabb előmozdítói, s úgy tekintjük vagyoniuk gyarapodását, vállalataik felvirágzását, mint ami egyesek jólétének előmozdítása által a közhaza, a közügyek emelkedését előmozdítja.

Ilyen közbecsülésre méltó és tetterre buzdító példaként örömmel idézzük a jeles „Luczenbacher testvérek“ — et, kik a félszázadnál jóval régebben és mindig virágzásban és gyarapodásban fennálló „Luczenbacher“ cégnek, ugy a kereskedelmi, mint a polgári közéletben általános tisztelt képviselői.

Mielőtt a példás összetartású testvérekről szólnánk, a valódi érdem iránti tisztelet nem engedi egészen mellőznünk a cég

alapítóját. Ez Luczenbacher János egyszerű halász volt, Hontmegye Szob helységében, kinek egyszerű foglalatossága mellett abból állott első spekulatiója, hogy falujában s a szomszéd helységekben fát vásárolt össze, s azt jó sikerrel addig szállítgatá Pestre, míg megtakarított szerény nyereségeiből végre hajót birt vásárolni, melynek segítségével aztán rendezett fakeskedésbe vágott. — A „szobi halász“ — e néven szerették őt nevezni később korában is a vidékbeliek — nemhogy a kereskedelmi tudományok titkaiba lett volna avatva, sőt annyira egyszerű természet fia volt, hogy „strazza“ és „fökönyvül“ csak rovást használt, könnyen eltalálható oknál fogva, s mégis annyira vitte természetes józanész-szel, takarékossággal és becsületes szorgalommal, hogy mint előkelő pesti

LUCZENBACHER PÁL és JÁNOS.

zelődésük után szeretnék megtestesítve látni. Mindazáltal tény az, hogy szinpadunk e darabban egy nemesebb szellemű népszínművet nyert; a költői ihlet, mely az egészét átli, félreismerhetlen. A mű meséje igen egyszerű. Egy gazdag, nagyraavagyó molnár (Tóth J.) egyetlen leánya (Felicke) szeret egy derék molnárlégényt (Lendvay). Mindez az apa tudtával és beleegyezésével történik, s a fiatal pár örök hűséget esküszik egymásnak, míg egészen egymási lehetnek — egy év múlva, mert a legénynek egy évre vándorlásra kell mennie. Távolléte alatt egy czilinderes szolgabíró (abból a sanyaru emlékeztető 12 évből), nagy hivatalokra szánt és adósságokkal terhelt mamlasz unokaöcsését hozza a házhoz s az öreg molnár hűségét, nagyravagyását mindenféle ravasz fogásokkal oda tudja fokozni, hogy ez megfélekedve előbb adott szaváról, leányát a szolgabíró öcsésének csakugyan oda igéri. A leány a legméltatlanabb bánásmódot tapasztalja atyja részéről, minek vége az, hogy kétségbeesésében egy éjjel neki megy a Sajónak s beleöli magát. Epen ezen éjszaka tért meg vándorlásából a molnárlégény, meghallja a történetet, sőt a leány távozását is látva, utána megy, s a folyóból kiszabadítja. Az öreg molnár, miután elég lelki kinok ment keresztül, kiábrándul nagyravagyási mámorából, általános kibékülés, s hegyen völgyön lakodalmos. Ez a mese rövid vázlat. A lefolyást egyes sikerült alakok, s a népeletről ellesett élethű jelenetek illusztrálják. Legjobb alak benne kétségkívül az öreg molnár és leánya. A szerelmes legénynek igen csekély szerep jutott, miután ő csak a darab elején és végén jelenhetik meg. A többi alakok nincsenek úgy kikerekítve, mint azt ohajtottuk volna, de egyes vonásokban igen találó jellemzésekre akadunk a Bach-korszakbeli szolgabíró (Szigeti) és öcséje (Szilágyi Béla) alakjaiban. Eredeti volt a molnár két szolgálója is (Némethin és Szilágyi Ernesztina), kik igen élethű képét adák ezen pörgő nyelvű, mindenbe beleszóló s mindentudó házi butoroknak. A népsoportozatok és a külső kiállítás gondtalak rendezve — csak a szinpadai holdvilág sehogysem akart ez este szót fogadni. Játék közben egy vak tüzi lármá rémít meg a közönséget, mely már nyakra-főre iparkodott a kijáráskor felé, — de a rendező rögtön megjelenésének sikerült az ijedséget azonnal eloszlatni. A közönség megnyugodott, s a főszereplők ügyes játékát élénk elismeréssel kísérvé végig.

Csütörtök, okt. 31. „Ernani.” Opera 4 felv.

Budai népszínház.

Okt. 25-én harmadik díjmentes előadásul a „Szigetvári vértanúk” első felvonása s a „Két huszár” népszínmű került színre. Ugy látszik, hogy Molnár a népszínművek mellett a komoly drámát is lassankint meg akarja kedveltetni a nép azon osztályával is, mely legelőször csak vasárnap megy színházba. Ez eljárás csak helyeselnünk lehet. Közönség ez este roppant számmal.

Okt. 26-án ismét új darabot láttunk. *Kempelen Győzőnek „Ész, pénz, születés”* című 3 felvonásos vígjátékát adták először, mely szerzőnek e téren első kísérlete. Mindenekelőtt megjegyezzük, hogy e darabot legezészerűbb lett volna, egyszerűen csak színműnek keresztelni, miután komikum nagyon kevés van benne. A darab meséje röviden ez: Bánhid gróf leányát Arankát szíve ellenére Romkővihez akarja erőszakolni, de terve meghiusul leánya ellenszegülésén, ki titokban a nevelővel, Váry Lajossal szerelmeskedett, míg a faképnél hagyott völgyégy é viszonyt boszúból az apának föl nem fedezte, minek az lett a vége, hogy Várynak a házat el kellett hagynia. Utóbb a gróf kastélyát a leitatott jobbágyok megrohanják, hogy kiirtsák az egész grófi családot; szerencsére azonban Váry, mint honvédezedes épen akkor érkezik oda, s a további garázdalkodásokat megakadályozza. A gróf hálából leánya kezét kínálja Várynak, ki azonban tudtára adja a grófnak, hogy most az egyszer nem házasodni, hanem őt, mint honúrót, felsőbb parancs folytán elfogni jött. Azonban Váry a grófot, leányát iránti vonzalma következtében, titkon elszökteti, ki aztán a külföldre menekül, mialatt itthon holt híre terjed. De Váry csak kicsinyben tud, hogy csizmadia nem fogott kellelten nagylelkűségével, mert Romkővi báró, hogy tőle Arankát elidegenítse, ráfogta, hogy ő lovette föbe atyját; sőt a rendőrségnél is följelentette Váryt, kit el is fognak, ha a gróf épen jókor elő nem terem külföldről, s a dolgot föl nem világosítja. Aranka és Váry most már az atya beleegyezésével lesznek egymáséi. Van ennek a grófnak egy hőboros fia is, kit szerző valószínűleg csak azért léptetett föl, hogy Együennek is legyen a darabban valami szerepe.

Hogy a darabnak elég hiánya van, már tárgyának e rövid kivonatából is kitetszik. Az egyes személyek jellemében sem nehéz ellenmondásokat fölfedezni. Aztán, ha már a czimben az „Ész” is szerepel, a darabban is jobban elő kellene azt tüntetni, mert hogy Váry ezredesi rangra emelkedett, azt valószínűleg inkább vitészségének, mintsem kiváló eszének köszönhetette. Egyébiránt a szerző ezen első kísérlete meglehetősen buzditó fogadtatásban részesült. — Előadattak még a „Két pisztoly”, „Viola”, „XII. Károly Rágen-szigeten”, „Házassági három parancs”, „A lepecsételt polgármester”, s ezzel az „Angolosan” című vígjáték. A közönség, hihetőleg a beállott ködös, esős idő miatt nem jelent meg oly számosan, mint más hetekben. A második pályaszínmű előadása jövő hétre halasztott.

Szerkesztői mondanivaló.

5820. Egy kép hazánk nyugottabb korából. Szívesen vesszük az ily történeti adomákat, s effélék közlésére legyen szabad önt ismételve felszólítani. A többi közlemény is gyorsan következni fog.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztav. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt. Pesten 1861.

5821. **Öszlute szó.** Fájdalom, hogy igen sokan vannak, kik azt most meghallgatni nem akarják. Nem mi rajtuk fog mulni, ha ezt az ön által bekezdöttet hiában fogja ön keresni lapjainkban.

5822. **Magyar nyelvünk ócsarlói.** E tárgy kimerítőbb, indokoltabb kidolgozást érdemelne meg. E rövid felszólalással ezírt nem értünk.

5823. **Vatta.** Tehát „all még az őz Peterdi háza”! Orvendünk rajta, s gyakoribb találkozást kérünk, annál inkább, mert kiket a politikai küzdelmek itt-ott elcsalogattak tőlünk, még azok is visszakerülnek lassankint Továbbá pedig azért is, mert az „árvald” valóban a sors kezében van. Elég érthető beszéd ez?

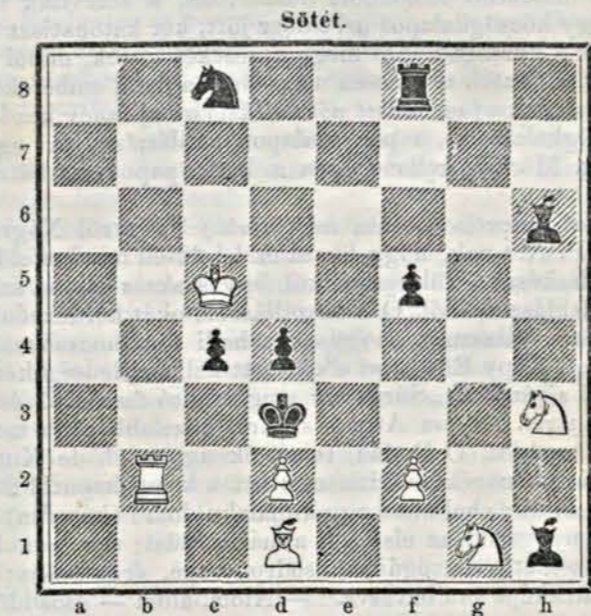
5824. **Kassa.** B. G. és Sch. T. A felső-magyarhoni kereskedő-segédék egyletét üdvözöljük, s míg többet tehetnénk, szívesen küldjük lapjaink egy példányát.

5825. **Kolozsvár.** x-y Hosszabb gyakorlat után, reméljük, használhatóbb tudósításokat küldend ön számunkra.

5826. **Körösvölgy vidéke.** Súlyomkó rajza, fájdalom, igen tökéletesen. Rajzolóink nehezen fogják hasznát vehetni.

SAKKJÁTEK.

97-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól Budán.

Világos indul, s 4-ik lépéséig matot mond.

A 92-ik sz. feladvány megfejtése. (Weisz A. J. tanártól Budán.)

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1) V d8 - a5	K e6 - d5	2) ...	b5 - b4
2) V a5 - d2	K d5 - d4 A)	3) F d3 - a6: †	K d5 - tetsz. sz.
3) F d3 - b1 †	K d4 - c4	4) V - vagy F - †	
4) F b1 - a2 †			

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: — Fülöp József. — Nagyváradon: — báró Meszéna István. — Pesten: — Cselkó György. — B-Ujvárosban: — Kovács Lajos. — Parabutyban: — Rothfeld József. — Poroszlón: — Nyilas Alajos.

Rövid értesítések. *Parabuty:* R. J. A. 95 sz. f. hibátlan, s úgy, a mint közölve volt, megfejthető. Szívesen tudatjuk ezt önnel, ki legbuzgóbb sakkbarátaink egyike. — *Emilnek:* Az ígért sorokat régóta várjuk, de, úgy látszik, hiában. — *Kolozsvár:* E. I. Sok okból ohajtjuk a mielőbbi viszontlátalkozást.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
November.		Okt. (6)	6. p.	6. p.	March.	6. p.	6. p.
3 Vasár.	F 24 Hubert	F 24 Syl	22 A 19 Alb.	6. 47	4. 41	30 Rosch	8. 0
4 Hétfő	Bor. Károly	Blandin.	23 Jakab	6. 48	4. 40	1 Kisl. R	9. 20
5 Kedd	Imre hercz.	Imre	24 Arethas	6. 49	4. 39	2 Eső im.	10. 27
6 Szerda	Lénárd	Lénárd	25 Marczján	6. 51	4. 37	3 Bálv. t.	11. 26
7 Csütör.	Engelbert	Adolf	26 Dömöt.	6. 53	4. 35	4 (eltörl.)	0. 4
8 Péntek	Gottfried	Severus	27 Nestor	6. 54	4. 34	5	0. 33
9 Szomb.	Tivadar vér	Tivadar	28 Terentius	6. 56	4. 33	6 10 Sab	1. 0

Holdnegyed: 3 Első negyed 9-én, épen perczben déli 12 órakor.

TARTALOM.

Pestről a középponti Kárpátok felé és vissza. (Vége. Képpel.) *Jancsik Ede.* — Sötét nagy volt az éj... *Várady Gusztáv.* — A debreczeni kastély. (Folyt.) *Jókai Mór.* — A chinai színeszek. — *Luczenbacher testvérek.* (Arckép.) — Egy vidéki levelező ki-rándulása. (Vége.) *Szaváti Lajos.* — **Tarház:** Tehát csakugyan ne legyen magyar erdős-zeti lapunk? — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Melléklet: Előfizetési felhívás „Gyermekbarát” című közlönyre.

Felelős szerkesztő **Pákh Albert:** (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Andrássy Gyula.

Gróf Andrássy Gyula a család öregebb ágának egyik legszebb férfikorában lévő ivadéka. Atyja, Károly gróf (meghalt Brüsszelben, aug. 11-én 1845-ben) a hazának és a szabadelvű ellenzéknek buzgó fia volt, s különösen az 1840- és 1844-ik országgyűlésen tüntette ki magát mint elmés és szeszélyes szónok. Mint e fényes család más tagjai, úgy Károly gróf is halhatlan érdemeket szerzett a hazának még anyagi kifejlődése tárgyában is. Utolsó utja is e czélból történt, a midőn a belga gyárakban a vas-, czukor-ipar bővebb tanulmányozása végett külföldre ment, de itt a halál véletlenül meglepte.

Fiai Manó, Gyula, Aladár közül a másodszületett az, a kinek híven talált arcképét veendik olvasóink ez alkalommal. Gyula nyait bevégezésvén, a nagy világ és nyilvános élet iskoláit Európa legműveltebb országainak beutazásával folytatta s mint képzett ifju 1847-ben a pozsonyi országgyűlésen Zemplénmegyének egyik képviselője volt, s mint ilyen részt vett az 1848-ki törvények alkotásában, a midőn minden kérdésben a szabadság és haladás zászlói alatt küzdött. Azonban, híven családjá hagyományaihoz, az anyagi téren is, korán megkezdé működését, s mint a zemplénmegyei Tiszasabályozó társulat elnöke, a vezetők között látjuk őt munkálódni.

1848-ban az első magyar független miniszterium által Zemplénmegye főispáni méltóságára neveztetvén ki, később, az ősi főispánok módjára kardot kötött, s megéje önkéntes zászlóalját vezeté, s résztvett a schwechati ütközetben.

1849. elején követvén a Debreczenbe vonult kormányt, mint előkelő, vagyonos és tekintélyes férfi, követi rangban, különös küldetéssel Konstantinápolyba utazott, a hol a világsi fegyverletétel idejeig, a mennyire a körülmények engedék, eljárta megbiza-

tásában. Később, mint itthon haditörvényszékieleg elítelt menekvő Párisba tette át lakását, s itt összeköttetésbe tevé magát a francia nevezetes államférfiakkal, egyike lett azon buzgó hazafiaknak, kiknek a magyar azon megbecsülhetlen jótéteményeket köszönheti, hogy irodalmi működésük és személyes érintkezéseik által a külföldet hazánk viszonyainak mibenlétéről felvilágosították. Ugyanitt vevé nőül az ottani előkelő körök egyik legszebb virágát, szépségéről és magas lelkimveltségéről ismert Kendeffy Katalin grófnőt. Nemsokára ezután kormányi engedély folytán ismét Magyarországra jöhetett, s itt mint kedvelt és népszerű hazafi fogadtatott, kiben a haza egyik reményét helyezi.

1860-ban, az oktoberi napok után, Vay Miklós kancellár által ismét főispánná neveztetett ki, de elveinél fogva azt el nem fogadá. Ellenben a következő évben Zemplénmegye sátoralyjajuhelyi kerülete felhívásának engedve, mint képviselő érkezett az előre is csekély eredményre-biztató országgyűlésre, s itt szellemi működéseinek újabb tér nyílt, egész lélekkel a haza ügyeinek szentelése minden idejét.

Megkezdődvén az országos teendőket feletti örökre nevezetes viták, Andrássy Gyula gróf máj. 23-án tartá beszédét, s e naptól fogva a népszerű hazafi a közvélemény ítélete által az államférfiak díszes koszorujába véte-tett fel.

Beszédének alapeszméje volt: „Mit kívánunk mi? Törvényes szentesített jogainkat: sem többet, sem kevesebbet. Többet kívánni nem akarunk, kevesebbet elfogadnunk nem lehet.”

A birodalom belügyi helyzetét a külföld irányában így értelmezé: „Európát nem az érdeklí: hogy a februáriusi patens érvényre fog-e jutni, vagy nem? hanem az: hogy lehet-e alkotmányos és szabad az osztrák birodalom azon új alapon, melyre azt állítani szándékoznak.”

Ezen államférfiui böles esz-

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.